

er det velskrevne kapitler om psykologiske forhold i denne livsfasen. Kapitlet om ernæring er voldsomt detaljert, gravide som vil følge dette samvittighetsfullt har et prosjekt.

Boken er lærebokpreget, men dessverre ikke kunnskapsbasert. Forfatterens grunnlag er nok andre lærebøker samt den praksis som er vanlig på bidragsytternes arbeidsteder. Det er lett å finne eksempler på tiltak som ikke kan anbefales, for eksempel telling av fosterbevegelser som test på at fosteret har det bra og klorhexidinskylling av vagina ved påvist streptokokker type B. At overproduksjon av relaksin er årsaken til bekkenløsning og at solekspløsjoner kan være farlig for barnet, er andre eksempler på ting som burde vært luket ut.

Beretninger fra fødsler er gjengitt som ingresser. Utover en mulig underholdningsverdi er jeg i tvil om hvorfor dette er gitt spalteplass, mange av beretningene er nokså private. Råd som er sendt inn til nettstedet, er også gjengitt og kalt kjerringråd. Er det redaktørens mening at dette er kuriosa som kun bringes videre som underholdning, eller er det virkelig meningen at folk skal prøve dette?

Alt i alt er dette en ujevn bok, med en blanding av kuriosa og mer og mindre vellykket popularisering av fagstoff. Det finnes etter min mening bedre bøker i denne sjangeren.

Bjørn Backe

Institutt for laboratoriemedisin – barne- og kvinnesykdommer
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Litt revidert om urevidert standpunkt

Nils Christie, Kettill Bruun

Den gode fiende

240 s, tab, fig. Oslo: Universitetsforlaget, 2003.
Pris NOK 299
ISBN 82-15-00360-5

«Den narkotikapolitikk vi stadig fører er en gavepakke til det bestående. «Hadde det ikke vært for narko, ville de klart seg,» er synspunktet. Det ville de slett ikke [...] ved uførtroddent å fortsette narkokrigen, kan det se ut som om problemet

ligger i stoffene, og ikke i et liv så langt nede ved bordet at fatene er tomme og kjøkenet stengt.» Dette sitatet kan oppsummere bokens sterke politiske budskap – forfattet av forskere som går ut av vitenskapens lukkede rom og bidrar med viktige synspunkter i en stadig mer opphetet og innsnevret offentlig narkotikadebatt.

Boken, nå i tredje reviderte utgave, er en korreks til den rådende endimensjonale forståelsen av narkotikaproblemet. Boken gjennomgår mytene rundt stoffmisbruk som gjør det til en god fiende; alle blir slaver av narkotika, narkomani fører til kriminalitet i mangemilliardklassen, alle stoffer er like farlige, milde stoffer fører til hardere stoffer, alle kan rammes og bakmennene og selgerne er bare kyniske profitører. Disse og andre myter blir nyansert og delvis tilbakevist. Her utvides leserens horisont.

Jeg har innvendinger mot boken, uavhengig av mitt standpunkt til rusmidler. Christie og Bruun beskriver et omfattende bakteppe for vårt narkotikapolitiske paradigme. Litteratur, politikk, psykiatri, jus, biologi osv. Det blir tidvis for mye. Boken blir popularisert vitenskap i verste betydning av begrepet, nemlig lettvtint. Det springes fra det ene området til det andre som kan støtte forfatterens syn. Dette blir enda verre når man ikke refererer noen ny forskning, eksempelvis innenfor avhengighetsforskningen.

Her harselerer forfatterne med den tilsynelatende ambivalensen forskere og beslutningstakere har hatt når de har brukt ulike begreper og forståelsesrammer rundt begrepet avhengighet over tid. Men forfatterne forstår ikke, eller vil ikke forstå at dette ikke har vært fortvilede forsøk å lage innhold i meningsløse begreper. Det har vært hederlige forsøk på å beskrive noe som man faktisk har observert. Nyere nevrobiologisk forskning viser oss realiteten i fenomenene og gir oss forståelse av avhengighetens patogenese. Dette formidler ikke boken, enten fordi forfatterne velger å utelate det eller fordi de mangler denne kunnskapen. Det er mange slike eksempler.

Boken inneholder i det hele tatt for lite av ny dato. Oppdatert statistikk i siste kapittel forsvarer knapt nok ordet «revidert». Av ca. 200 referanser er høyst fire tilkommet etter forrige revisjon av boken. Det hadde tjent bokens budskap om man hadde involvert flere forfattere og gjort en grundigere revisjon. Slik den står nå, er den for lett å avvise. Bokens budskap fortjener bedre!

Jørgen G. Bramness

Nasjonalt Folkehelseinstitutt

Vitenskapsfilosofi og vitenskapsteori

Eline Thornquist

Vitenskapsfilosofi

og vitenskapsteori for helsefag

244 s, ill. Bergen: Fagbokforlaget, 2003.
Pris NOK 325
ISBN 82-7674-913-5

Denne kortfattede innføringsboken i vitenskapsfilosofi og vitenskapsteori for helsefag tar utgangspunkt i viktige

problemer i helsetjenesten: fortsatt dominerende anvendelse av «apparatfeilmodellen», pasienter sees i stor grad isolert fra de situasjoner de lever i, et dualistisk syn på forholdet mellom kropp og psyke m.m.

Etter en innledning starter boken med å presentere to kunnskapsteoretiske hovedretninger. Det er rasjonalisme, med hovedvekt på Descartes, og empirisme, med hovedvekt på logisk positivisme/empirisme. Boken går så videre med å presentere fenomenologi, særlig Merleau-Pontys kroppsfilosofi. Det fjerde hovedkapitlet omhandler hermeneutikk og munner ut i en presentasjon av Ricoeurs fortolknings-teori.

I et avsluttende kapittel sees vitenskapsteori og forskningsvirksomhet i sammenheng.

Forfatteren er kunnskapsrik, hun skriver engasjert og levende og samtidig saklig. Bokens røde tråd er kritikk av de vitenskapsfilosofiske posisjonene som gjør at fagfolk i helsetjenesten er blinde for den levende kroppen.

Hun greier å gjennomføre denne kritikken et stykke på vei. Men det finnes et uløst problem i bokens filosofiske grunnstruktur. Bokens sentrale begrep, epistemologisk dualisme, defineres på en måte som gjør det uklart hva som er forskjellen på det og ontologisk dualisme. Følgen av dette er at boken kan virke forvirrende på lesere som ikke har kjennskap til kunnskapsteori og ontologi, forskjellen mellom dem og deres innbyrdes forhold.

Forfatteren kunne også ha skrevet mer utførlig om det tredje kunnskapssyn som på ulike måter kombinerer rasjonalisme og empirisme (i tråd med Aristoteles og Kant).

Dette er meget aktuelt i vår tid, og det er i denne vi finner grunnlaget for en postpositivistisk kunnskapsteori. En slik kunnskapsteori er viktig fordi den fremmer forståelsen både for pasientens situasjon og for tverrfaglig samarbeid og forskning i helsetjenesten.

En rekke temaer tar ikke boken opp på en systematisk måte: de generelle og formelle metodene induksjon og deduksjon, den hypotetisk-deduktive metode og spørsmålene omkring forskning, verdier og normer.

Som lærebok for et vitenskapsfilosofisk/teoretisk grunnkurs må den kompletteres på disse sentrale punktene av annen litteratur. Sett bort fra de nevnte kritiske synspunktene er boken et viktig tilskudd til helsefagenes og medisinenes vitenskapsfilosofi/-teori.

Hans Magnus Solli

Institutt for allmenn- og samfunnsmedisin
Universitetet i Oslo